עין משפט
נר מצוה

כז א ב מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הלכה ג ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' שצ סעיף ג:

כח ג מיי' שם סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שצו סעיף ג:

כט ד ה מיי' שם הל' יא טוש"ע שם ס"ט:

ל ו ז מיי' פי"ג מהלכות אבידה הלכה י סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף טו:

פשיטא כיון דאפקוה קיימא לה ברשותייהו לכל מילי לא צריכא דקמו לה באפה כי הא דאמר רבה אמר רב מתנה אמר רב [א]המעמיד בהמת חברו על קמת חבירו חייב מעמיד פשיטא לא צריכא דקם לה באפה אמר ליה אביי לרב יוסף [ב]הכישה אמרת לן [ג]ולסטים נמי דהכישוה: מסרה לרועה נכנס הרועה כו': אמרי תחתיו דמאן אילימא תחתיו דבעל בהמה תנינא חדא זמנא (א)מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר כולן נכנסו תחת הבעלים אלא תחתיו דשומר ושומר קמא אפטר ליה לגמרי לימא תיהוי תיובתא דרבא [ד]דאמר רבא שומר שמסר לשומר חייב אמר לך רבא [ה]מאי מסרו לרועה לברזיליה דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה איכא דאמרי מדקתני מסרה לרועה ולא קתני מסרה לאחר ש"מ מאי מסרה לרועה מסר רועה לברזיליה דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה אבל לאחר לא לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא [ו]השומר שמסר לשומר חייב אמרי לא דלמא אורחא דמילתא קתני והוא הדין לאחר: איתמר [ז]שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם דמי רב יוסף אמר [ח]כש"ש דמי רבה אמר כשומר חנם דמי מאי הנאה קא מטי ליה רב יוסף אמר כש"ש דמי [ט]בההיא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא הוי כש"ש איכא דמפרשי הכי רב יוסף אמר כש"ש דמי כיון דרחמנא שעבדיה בעל כורחיה הלכך כש"ש דמי (סימן החזירה לעולם השב חייא אמרת נשבר שכר) איתיביה רב יוסף לרבה

החזירה

כיון דאפקוה. איכא משיכה ושינוי רשות דהוי קנויה לכל מילי: **דקמו לה באפה.** שלא משכוה אלא עמדו בפניה לכל צד שלא תלך אנה ואנה אלא לקמה לאכול: **מעמיד.** משמע שאוחזה בידו ומוליכה לקמה: **הכישה.** במקל אמרת לן בהיא דהמעמיד ומשום הכי מיחייב: **ולסטים נמי דהכישוה.** במקל ואשמועינן מתני' דהכישה במקל זו היא משיכה: **אלא תחתיו דשומר.** והכי משמע מסרה שומר לרועה נכנס הרועה תחתיו ואזלי בעלים ומשמעו דינא בהדי שני והראשון מסתלק: **שומר שמסר לשומר חייב.** אפילו באונסין דאמר ליה מפקיד את מהימנת לי בשבועה איהו לא מהימן לי בשבועה שנאמנה בפ' המפקיד (ב"מ לו:): **לברזיליה.** לתלמידו: **שומר אבידה.** הכניס אבידת חבירו לביתו כדכתיב ואספתו אל תוך ביתך וגו' (דברים כב): **דלא בעי למיתב ריפתא לעניא.** דהעוסק במצוה פטור מן המצוה מובלכתך בדרך ז) נפקא לן במס' סוכה (ד' כה.):

החזירה

פשיטא כיון דאפקוה קיימא לה ברשותייהו לכל מילי. בהוצאה לגזלה איירי מתני' כדמוקי לה בירושלמי וא"ת ומנליה דקיימא ברשותייהו אפי' להתחייב על מה שהיא מזקת דאהכי קאי דקתני ויצאתה והזיקה דליכא למימר דלי היכי דמסרה לשומר חנם והשואל נכנסו תחת בעלים ה"ה גזלן דדלמא שומר הוא דמחייב אבל גזלן לא דמצינו דברים שהשומר חייב והגזלן פטור שהרי בכחשה בהמה הכחשה דהדרא ובפירות שהרקיבו מקצת מוכח בהגוזל קמא (לקמן ד' צח:) דגזלן אומר לו הרי שלך לפניך משום דלא חשיב שינוי ולא קנייהו ופטור אפילו בפשיעה דלא קבל עליו שמירה אבל שומר כיון שמתחייב בכחשה דלא הדר' ובהרקיבו כולם אם נעשו בפשיעה כמו כן יתחייב בכחשה דהדרא ובהרקיבו מקצתם כיון דקבל עליו שמירה דלמה לא יתחייב בזה כמו בזה שאין השומר קונה בשינוי ואפילו שואל דקי"ל דאף לשואל שמין כדרב כהנא ורב אסי (לעיל ד' יא.) ואין לומר דמתחייבי לפי שאין יכולין לקיים בה מצות השבה דמשלם מגופו דבשן ורגל איירי מתני' ויש כאן השבה מעליא כשמחזירים אותה לבעלים וי"ל דסברא הוא דגזלן נכנס תחת הבעלים דכיון שהוציא מרשות בעלים שהיו חייבין בשמירתה ואין הבעלים יכולים לשומרה לפי שנגזלה מהם יש על הגזלן לשומרה דלענין נזקין אקרו בעלים כל מי שבידו לשומרה ולא דמי לתפסו ניזק לר"ע (לעיל ד' לו:) דאפי' שומר חנם אינו על חלק חבירו דשותף אין מתכוין להחזיק רק בשלו ואינו בא להוציא חלק חבירו מרשותו כמו גזלן ועוד כיון דגזלן קמה ליה ברשותיה גם לענין אונסין יש לחשב בעלים יותר משותף והכי משמע לישנא דקמה ברשותייהו לכל מילי (א) מה שהוא ברשותו לכל מילי יש לו להועיל כאן:

המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו חייב. ואע"פ שאין הבהמה שלו חייב מטעם שן ורגל דאע"ג דכתיב בעירה כדידיה משיכא הואיל והוא עשה כמו מדליק פשתנו של חבירו בנרו של חבירו אבל אין לפרש דמחייב מטעם אש דברי הזיקא והוי כאילו נותן לאש אש ואע"ג דפטרינן נותן סם המות לפני בהמת חברו שאני התם או משום דלא עבידא דאכלה או משום דה"ל שלא תאכל כדאמר לעיל (דף מז:) דא"כ מטעם זה ה"ל להתחייב [א] אפילו ברה"ר ולא משתמע בשום דוכתא דלחייב ברשות הרבים שן אפילו מקרב בהמתו אצל הפירות ומעמידה עלייהו: **הכישה** אמרת לן. ותחילה היה סובר דמעמיד בהמה היינו שמחזיק בידו האפסר ומוליכה ממש על הקמה ומעמידה שם ולהכי הוה פשיטא טפי: **וליסטים** נמי שהכישוה. בגזלה איירי כדמוקי לה בירושלמי ולא חשיב לה מילתא דפשיטא כמו שהיה חושב המקשה ולא חייש לפרש למה אין פשיטא לפי שקל להבין: **בההיא** הנאה דלא קבעי למיתב ריפתא לעניא. משום דעוסק במצוה ודוקא בשעה דמתעסק בה כגון שוטח לצורכה או משום עסק שצריך לה לאבידה אבל בשביל שאבידה בביתו לא יפטר מלמיתב ריפתא לעניא כיון שיכול לקיים שתיהם כדמוכח בסוכה (דף כה. ושם)ב) דלא נפקא לן מקרא דעוסק במצוה פטור מן המצוה [ב] אלא דוקא היכא שאינו יכול לקיים שתיהם וסברא הוא דאטו אדם שיש לו תפילין בראשו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו יפטר מן המצות ועוד דבפרק אין בין המודר (נדרים לג:) אמר דפרוטה דרב יוסף לא שכיח ואי פטרת ליה כל זמן שהאבידה בביתו שכיח ושכיח הוא פסק ר"ח וה"ג דהלכה כרב יוסף משום דאמרינן באין בין המודר (שם) דכ"ע אית להו פרוטה דרב יוסף ואפילו מאן דשרי למודר להחזיר אבידה לא שרי אלא משום דפרוטה דרב יוסף לא שכיח ואור"י דאינה ראיה כלל דגם רבה מודה לרב יוסף דעוסק במצוה פטור מן המצוה אלא דס"ל דלא נעשה שומר שכר בכך ומ"מ הוא נהנה לכך אסור למודר אבל לא הוי שומר שכר ואין לדקדק נמי בשמעתין דהלכה כרב יוסף דמשני רב יוסף לעולם כגינתו המשתמרת וקמ"ל דלא בעינן דעת בעלים כדרבי אלעזר והכי מוקי לה סוגיא דאלו מציאות (ב"מ ד' כט. ושם) כי נראה דרבה קבלה מרב יוסף דקרא כדר"א אתי ורבה נמי שהיה מדקדק מתחילה דכשומר חנם דמי לא משמע ליה קרא אלא אסמכתא בעלמא דהא טעמא משום דמאי הנאה קא מטי ליה כדלעיל ולא פליגי רבה ורב יוסף אלא בסברא בעלמא וה"פ דההיא דאלו מציאות (שם ד' כח.) אי דמנטרא לרבה כדאית ליה מפסיעה לרב יוסף כדאית ליה מגינה ואבידה פשיטא דלהא לא צריך קרא [ג] ונראה לר"י דהלכה כרבה בכל מקום לגבי רב יוסף בר משדה ענין ומחצה כדאיתא במי שמת (ב"ב ד' קמג.) ואין לפרש דהיינו דוקא בבבא בתרא כמו שיש מפרשים מדאמר במי שאחזו (גיטין ד' עד: ושם)ג) ותסברא והא קי"ל כרבה ובהא אין הלכה כרשב"ג ואין לומר דשאני בההיא מילתא קיימא לן דהלכה כרבה דהוה ליה למימר והא קי"ל בהא הלכתא כרבה כדאמר ובהא אין הלכה כרשב"ג ועוד דבפרק המפקיד (ב"מ מג.) גבי מפקיד מעות אצל שולחני מותרים ישתמש בהן ד)(צרורים לא ישתמש בהן) לפיכך אם אבדו חייב באחריותם קאמר רב נחמן דקי"ל כוותיה בדיני דלא נאנסו לא דמשום שהתירו לו חכמים להשתמש בהן אינו נעשה רק שומר שכר א"כ באלו מציאות (שם דף כט.) גבי מה יהא בדמים רבי טרפון אומר ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן לא הוי אלא ש"ש כמו שאמר שם לרבה ואין לומר דהתם מודה רב נחמן דחייב באונסין משום היתר תשמיש משום דבלאו הכי היה שומר שכר שהיה שומר אבידה דאין זה סברא דמשום שני ה)סברות דפטור מלמיתב ריפתא לעניא ועוד דמותר להשתמש לא יעשה בשביל כך שואל אלא ש"ש בעלמא ועוד יש להביא ראיה דהלכתא כרבה מדמוקי סתמא דגמרא ו) מתניתין דהאומנין (ב"מ דף פ:) הלוהו על המשכון שומר שכר מתוקמא דלא כרבי אליעזר דאמר במלוה חבירו על המשכון ואבד ישבע ויטול מעותיו ולרב יוסף הו"מ לאוקמה אפילו כרבי אליעזר דלמסקנא מוקי כולהו אליביה ופלוגתייהו במלוה צריך למשכון אי מלוה קעביד אי לא פי' שצריך למשכון להשתמש בו ופוחת לו והולך מהלואתו כך פירש התם בקונטרס וא"כ הו"מ לאוקמה מתניתין באין צריך למשכון דכ"ע

מלוה

מוסף רש"י

כולן נכנסו תחת הבעלים. מתחייבין בנזקין כבעלים (לעיל מד:). **שומר אבידה.** שמצא אבידה והכניסה אל תוך ביתו כדכתיב ואספתו אל תוך ביתך (ב"מ כט.). **רבה אמר כשומר חנם דמי.** ואינו חייב אלא בפשיעה (ב"מ כט.). **רבי יוסף אמר כשומר שכר דמי.** שכר מצוה (שם ושבועות מד:).

מסורת הש"ס

א) לעיל מד:, ב) לעיל יא: ב"מ לו:, ג) ב"מ כט. פב. שבועות מד. נדרים לג:, ד) [דברים ו], ה) [ד"ה שאוחזה], ו) [ד"ה הא], ז) [עי' ב"מ מג.], ח) מהרש"ם בשם מהר' שכנא הגיה דמאת סברות צ"ל סבירות, ט) [וב"מ פב.]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה פשיטא וכו' דמה שהוא ברשותו:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה המעמיד כו' אפילו ברה"ר כו'. נ"ב אבל הרשב"א פסק דחייב: [ב] ד"ה בההיא כו' אלא דוקא כו'. נ"ב והג"א (פ"ב דסוכה וע"ש בר"ן) וס"פ מתנו דבשעה שעוסק אפילו יכול לקיים שתיהם פטור ע"ש: [ג] בא"ד ונראה לר"י דהלכה כו'. נ"ב ור"ף ורמב"ם חולקין ע"ז: